

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ TEMEL EĞİTİM POLİTİKALARI

MÜBERRA NUR EMİN

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİ

TEMEL EĞİTİM POLİTİKALARI

MÜBERRA NUR EMİN

COPYRIGHT © 2016

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.) yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Uygulama: Erkan Söğüt

Baskı: Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Caddesi No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüp İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	9
YÖNTEM	10
TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN MEVCUT DURUMU	11
SURİYELİ ÇOCUKLARA YÖNELİK EĞİTİM POLİTİKALARI	12
TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM DURUMLARI	15
GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİ	17
SURİYELİ ÖĞRETMENLER	19
DEVLET OKULLARI	19
SURİYELİLER TARAFINDAN AÇILAN ÖZEL OKULLAR	20
YAYGIN EĞİTİM	20
TEMEL SORUN ALANLARI	20
SONUÇ VE ÖNERİLER	23
KAYNAKÇA	25

YAZAR HAKKINDA

Müberra Nur EMİN

2012 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji bölümünden mezun oldu. Ayrıca aynı üniversitenin Tarih bölümünde yan dal yaptı. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyoloji bölümünde yüksek lisans tez çalışmasına devam etmektedir. Eğitim sosyolojisi, eğitim politikaları, göç ve sosyal politikalar alanlarında çalışan Emin, aynı zamanda SETA'da Toplum ve Kültür Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

ÖZET

2011'de Suriye'de başlayan olaylar giderek savaş ve şiddet ortamına dönüşmüş ve 5 milyona yakın insan can güvenliği için komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye'nin "açık kapı" politikası sayesinde 2,5 milyonu aşkın Suriyeli de Türkiye'ye sığınmıştır. Suriye'deki savaşın halen devam etmesi ve ülkedeki yaşam alanlarının yok olması nedeniyle, Türkiye'ye sığınan Suriye vatandaşlarının ülkelerine uzun bir süre daha dönemeyecekleri öngörülmektedir. Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yarısından fazlasının eğitim çağında olduğu bilinmektedir. Bu nedenle can güvenliği, barınma, gıda, giyinme gibi birincil ihtiyaçlarının yanında eğitim ihtiyacı ve sorunları da gün yüzüne çıkmaktadır. Küçük çaplı saha araştırması da içeren bu çalışmada konu ile ilgili hem dokümanların ve politika belgelerinin analizi yapılmış hem de kamp içi ve kamp dışında sunulan eğitim hizmetlerine yönelik bazı okul müdürleri ve öğretmenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İlgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile görüşülerek, Türkiye'nin okul çağındaki Suriyeli çocuklara sunmuş olduğu eğitim hizmetleri, uyguladığı politikalar, Suriyeli çocukların eğitime erişim durumu ve karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır.

2012 yılında Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik izlenen politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve kısa vadeli bu politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. 2013 yılına gelindiğinde, Suriye'deki iç savaş şiddetlenerek devam etmiş, Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı ise günden güne artmıştır. Dolayısıyla acil ihtiyaçların tedarik edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır. İlk etapta gündeme gelemeyen eğitim sorunları ise zaman ilerledikçe daha çok ön plana çıkmaya başlamıştır. Bu çerçevede MEB, 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde yayımladığı genelgeler ve çeşitli faaliyetlerle Suriyelilerin eğitim sorununa çözüm üretmeye çalışmıştır. Suriyeli nüfusun 2 milyona yaklaştığı 2014 yılında ise, Türkiye'de yaşayan yabancı, mülteci ve sığınmacılara yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme hazırlanarak, Nisan 2014'te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

Bu çalışmada, Türkiye'deki Suriyeli çocuklara sunulan eğitim imkanları ve karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır.

(YUKK) ile yürürlüğe girmiştir. Ekim 2014'te yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği sayesinde, Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişim hakkı elde etmişlerdir. Daha sonra 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri başlıklı genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Dahası MEB'in yayımlamış olduğu 2015-2019 Stratejik Planında ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planların yer aldığı görülmektedir.

Bu çalışmada, Türkiye'deki temel eğitim çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik bahsedilen politika belgeleri detaylı bir şekilde ele alınmış, ayrıca Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimine ilişkin yaşanan sorunlar yapılan görüşmeler sonrasında ortaya koyulmuş ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

GİRİŞ

2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta başlayan "Arap Baharı" olarak literatüre geçen dalga Arap dünyasında hızla yayılarak 2011'de Suriye'ye sıçramıştır. Suriye'deki protestolar rejim güçleri tarafından şiddetle bastırılmış ve büyük katliamlarla neticelenmiştir. 5 yılı aşkın süredir devam eden yoğun şiddet ve çatışma ortamından kaçan pek çok Suriye vatan-daşı Türkiye'nin de aralarında bulunduğu komşu ülkelere sığınmışlardır. Türkiye, bu süreçte izlemiş olduğu "açık kapı" politikasıyla Suriye ile arasındaki sınır kapısını açmış ve sığınmacıları kabul etmiştir. Ancak süreç içerisinde uluslararası kamuoyunun da uzun vadeli bir çözüm arayışına girememiş olması nedeniyle Suriye'de çatışmalar yoğunlaşmış ve göç akımının giderek artmasına neden olmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) verilerine göre 29 Ocak 2016 itibarıyla kamp içinde ve dışında Türkiye'de toplam 2 milyon 582 bin Suriye vatan-daşı bulunmaktadır. Bunların 269 bini AFAD tarafından 10 ilde kurulan 25 barınma merkezinde, geri kalan 2 milyon 313 bini ise kamp dışında yaşamaktadır (GİGM, 2016).

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili yapılan araştırmalar ve hazırlanan raporlar 2011'den beri Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacıların sayısının gün geçtikçe artması ve Suriye'deki iç savaş ve şiddet ortamının hala sürüyor olması nedeniyle Suriyeli sığınmacıların uzun süre Türkiye'de kalacaklarını göstermektedir (UNHCR, 2015; Theirworld ve A World at School, 2015; HRW, 2015; Erdoğan,

2015; Kanat ve Üstün, 2015). Bugüne kadar çoğunlukla sivil toplum kuruluşları tarafından Suriyeli sığınmacılarla ilgili daha çok kısa vadeli, can ve mal güvenliklerini sağlamaya yönelik, yaşamları için gıda, barınma, giyinme gibi birincil ihtiyaçların ve sorunların tespit ve tedarik edilmesine ilişkin çalışmalar yapılmıştır. Ancak yaklaşık 5 yıldır Türkiye'de bulunan Suriyeli sığınmacıların kısa vadede ülkelerine dönemeyecekleri varsayıldığında, ülkeye uyumları ve sosyal bütünleşmelerinin sağlanması adına uzun vadeli sorunlara yönelik çalışmaların yapılması, buna ilişkin politikaların geliştirilmesi önemlidir. Türkiye, göçün başladığı 2011 yılında bunun geçici bir göç olacağı düşüncesi ile uzun vadeli planlamalara ve alt yapı hazırlıklarına hemen girişmemiştir. Bu alanlardan biri, belki de en önemlisi eğitimidir. Eğitimin temel insani ihtiyaçlardan olduğu şüphesizdir. Nitekim UNICEF'in 3 Kasım 2015 tarihli verisine göre, Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin 1.182.261'i çocuklardan oluşmaktadır. Bir başka ifade ile Türkiye'deki Suriyelilerin yaklaşık yüzde 54'ü 0-18 yaş aralığındadır. Bunlar arasında okul çağında olan çocuk sayısı 746 bindir (UNICEF, 2015a). Bu veri, ülkelerinde eğitimlerini yarıda bırakarak gelen ve eğitimine devam etmesi gereken yüz binlerce Suriyeli çocuğun olduğunu göstermektedir. Dahası 2011 yılından bu yana Türkiye'de 200 bini aşkın Suriyeli bebek doğmuştur (Erdoğan, 2015). Dolayısıyla Türkiye'de doğup büyüyen ve eğitim çağına yaklaşan büyük bir nüfus söz konusudur. Bu durum, Türkiye'nin Suriyeli çocuklara yönelik uzun vadeli eğitim politikaları geliştirmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye gecikmeli de olsa, Suriyeli çocukların eğitimi için çeşitli politikalar geliştirmiş ve uygulamaya koymuştur. Bu çalışmada, Suriyelilerin eğitim ihtiyacı ve Türkiye tarafından sunulan eğitim hizmetleri analiz edilecektir.

Türkiye'deki Suriyelilerin sığınma sürecinin uzaması, şimdiye kadar gündemde çok az yer alan eğitim sorununu öne çıkarmıştır. Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin pek çok alanda saha araştırmaları yapılmasına ve raporlar hazırlanmasına rağmen Suriyelilerin eğitim

durumları ve sorunlarına ilişkin çalışmaların sayısı yok denecek kadar azdır.

Bu çalışmanın genel amacı; ülkelerindeki savaş ortamından kaçıp Türkiye'ye sığınan temel eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitime erişim olanaklarının neler olduğunu, nasıl bir eğitim faaliyetinin yürütüldüğünü, bu konuda ne tür politikaların uygulandığını, bu politikaların etkilerinin ve eksikliklerinin neler olduğunu tespit etmek ve bu konuda yapılması gerekenlere yönelik öneriler sunmaktır. Bununla birlikte özel olarak, kamp içinde ve kamp dışında yaşamakta olan Suriyeli çocukların eğitime erişimleri, eğitimin niteliği, dil sorunu, öğretmen temini vs. noktasında farklılıkların ortaya konması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede bu çalışmanın asıl amacı, konu ile ilgili hem devlet tarafından oluşturulan politika belgelerinin analizini yapmak hem de önde gelen sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik gerçekleştirdikleri faaliyetlere odaklanmaktır.

YÖNTEM

Suriye'den Türkiye'ye sığınmacı olarak göç eden ve kamp içi ve dışında yaşayan Suriyeli çocukların mevcut eğitim durumlarını, eğitime erişim sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda elde edilen sonuçlarda genelleme amacı güdülmemekle birlikte, elde edilen sonuçlar, konuya ilişkin bir perspektif sağlaması bakımından önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada, konu ile ilgili hem dokümanların ve politika belgelerinin analizi yapılmış hem de ilgili kamu kurum ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile yüz yüze ve telefonla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

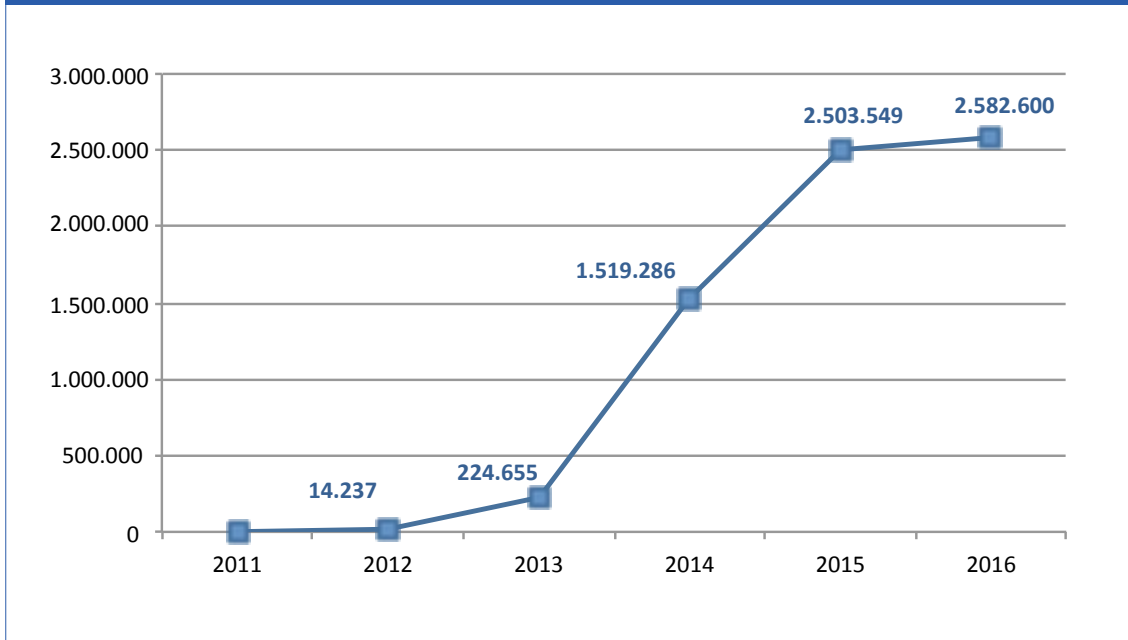
İlk olarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli çocukların eğitim sorununun çözümüne yönelik, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında ya-

yımlanan 2014/21 sayılı Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi ile birlikte bu konuda yayımlanan diğer resmi belgeler ve ilgili kamu görevlilerinin açıklamaları ele alınmıştır. Ayrıca konu ile ilgili ulusal ve uluslararası kurum ve STK'lar tarafından Suriyelilerle ilgili yapılmış olan çalışmalar, rapor ve makaleler de incelenmiştir. Nitekim bu yöntem, araştırılan konuyla ilgili kişi ya da kurumlara ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda etkili bir veri toplama yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

İlgili dokümanların yanı sıra, Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitim durumları ve sorunlarına yönelik daha detaylı bilgi edinmek için, 2014 Ocak ayı içerisinde gidilen Şanlıurfa Akçakale çadır kenti ve Harran konteyner kentindeki eğitim merkezi müdürleri ve öğretmenleri ile konu hakkında derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Ayrıca Şanlıurfa ve Ankara illerinde kamp dışında bulunan birer geçici eğitim merkezine gidilmiş ve bu merkezlerin müdürleri ve öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplamda 4 okul müdürü ve 10 öğretmen ile görüşülmüştür.

Saha görüşmelerinin yanı sıra Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitim durumları ve sorunlarına yönelik daha detaylı bilgi edinmek için, bu konudaki önemli resmi kurumlar olan Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığında üst düzey temsilciler ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde, Türkiye'nin şimdiye kadar nasıl bir eğitim politikası takip ettiği, bundan sonra neler yapacağı hususları ele alınmıştır. Bu isimlere ilaveten, Türkiye'de Suriyeli çocukların eğitimi ile meşgul olan ve bu anlamda okullar açan önde gelen yardım kuruluşları ile de iletişime geçilmiş; bu çerçevede Diyanet Vakfı, İHH Eğitim Koordinatörlüğü, Bülbülzade ve Anadolu Platformu üst düzey yetkilileri ile görüşülmüştür. İHH, Bülbülzade ve Anadolu Platformu temsilcileri ile şehir dışında olmaları nedeniyle telefon bağlantısı kurulmuş, diğer tüm mülakatlar ise yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

ŞEKİL 1. YILLARA GÖRE TÜRKİYE'DE BULUNAN SURİYELİ SAYISI

Kaynak: GİGM, 2016.

Analizin içeriğinde Suriyeliler ile ilgili “sığınmacı” ve “mülteci” kavramları kullanılmıştır. Uluslararası literatüre bakıldığında Türkiye’deki Suriyelilere yönelik aynı anlamlara gelen “refugee” kelimesinin kullanıldığı görülmektedir (Theirworld ve A World at School, 2015; UNHCR, 2015). Ancak Türkiye’deki Suriyeliler hukuki olarak ne mülteci ne de sığınmacı statüsündedir. Türkiye, İçişleri Bakanlığının çıkarmış olduğu Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyelilere “geçici korunma statüsü” vererek onların temel hizmetlerden yararlanmalarını sağlamıştır (GİGM, 2014). Fakat bu analizde Suriyeliler için hukuki bir statü kastedilmeksizin, sadece Suriyelilerin ülkelerindeki savaş ortamından kaçıp Türkiye’ye sığınma eylemine atıfla “sığınmacı” ve “mülteci” kavramları tercih edilmiştir (Bkz. Kaya ve Eren, 2015).

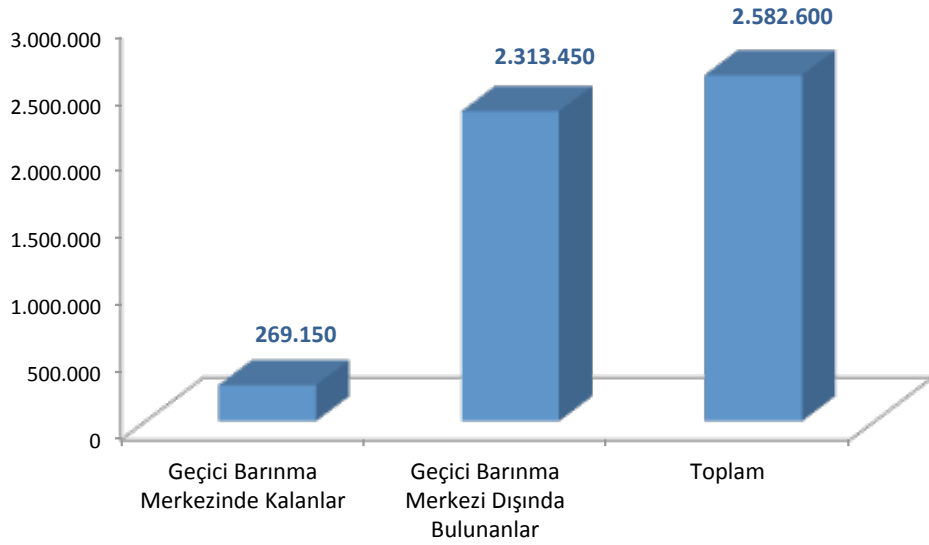
TÜRKİYE’DEKİ SURİYELİLERİN MEVCUT DURUMU

2011’de Suriye’de başlayan iç çatışma ve savaş neticesinde GİGM tarafından sunulan resmi

rakamlara göre, Türkiye’ye 2 milyon 582 bin Suriyeli gelmiştir (GİGM, 2016). Yine resmi rakamlara göre 2012’de Türkiye’ye giriş yapan Suriyeli sayısı 14 bin iken, bu sayı 3 yıl içerisinde büyük bir artış göstererek 2016 Ocak ayı kayıtlarına göre 2 milyon 582 bin olmuştur (Şekil 1).

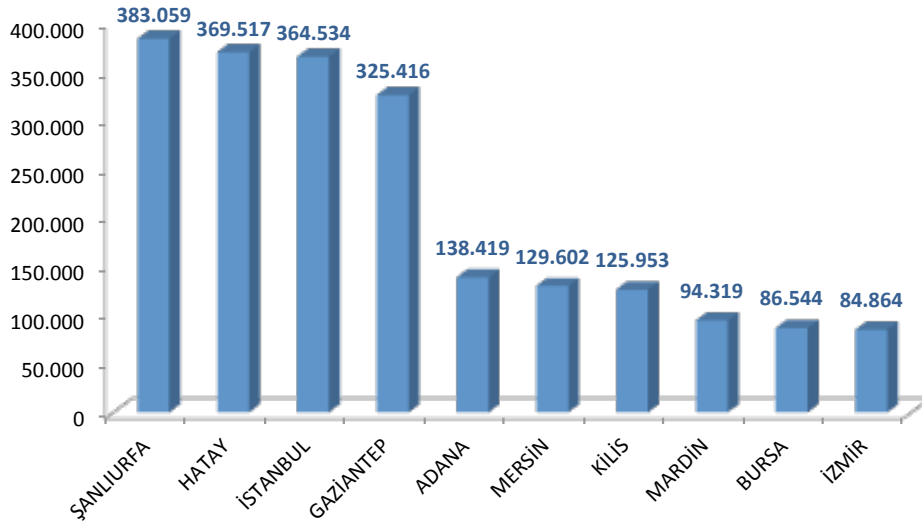
Gelen Suriyelilerin 269 bini AFAD tarafından 10 ilde kurulan 25 çadır ve konteyner kentlerden oluşan barınma merkezlerinde, geri kalan 2 milyon 313 bini kamp dışında yaşamaktadır (Şekil 2). Bir başka ifadeyle Suriyelilerin yaklaşık yüzde 85 gibi büyük bir kısmı ülkenin farklı illerinde kamp dışında sistematik olmayan bir şekilde dağılmış durumdadır. Suriyelilerin yoğun olarak bulunduğu ilk üç il ise Şanlıurfa, Hatay ve İstanbul olmuştur (Şekil 3). Ayrıca hükümetin açıklamalarına göre, Suriyeli mülteci krizi için Türkiye Şubat 2015 itibarıyla yaklaşık 8 milyar dolar harcarken, uluslararası bağışçılardan aldığı toplam katkı 300 milyon dolarda kalmıştır. Türkiye’nin yaptığı harcama “Suriye [mülteci] krizi için bugüne dek yapılmış” en büyük katkıyı temsil etmektedir (Theirworld ve A World at School, 2015).

ŞEKİL 2. GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ İÇİNDE VE DIŞINDA KALAN SURİYELİLER

Kaynak: GİGM, 2016.

ŞEKİL 3. SURİYELİLERİN EN FAZLA BULUNDUĞU İLK 10 İL

Kaynak: GİGM, 2016.

SURİYELİ ÇOCUKLARA YÖNELİK EĞİTİM POLİTİKALARI

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin en azından yakın bir gelecekte ülkelerine geri dönmeyeceklerinin anlaşılması üzerine eğitim gibi boşluk kabul etmeyen bir alanın düzenlemeleri, aşağıda detayları verilen yönetmelik ve genelgelerin çıkarılmasıyla

ancak 2014 yılının sonlarına doğru sistematik bir çerçevede ele alınmaya başlanmıştır. Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik izlenen politikalar, ilk etapta Suriyelilerin geri dönecekleri varsayımı üzerinden geliştirilmeye çalışılmış ve kısa vadeli bu politikalar sadece kamp içindeki Suriyeli çocuklara yönelik hazırlanmıştır. Daha açık ifade ile 2012 yılında MEB tarafından Suriyelilere Türkçe öğretmek yerine Arapça müfredat

ile eğitimleri desteklenmiştir. Bu vesile ile Suriyelilerin geri döndüklerinde herhangi bir sorun yaşamaması hedeflenmiştir (“Dinçer: Oyunun Kuralı Değişmemeli”, 2012).

2013 yılına gelindiğinde, Suriye'deki iç savaş ve şiddet azalmamış, aksine artarak devam etmiştir. Ülkelerinden kaçan Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmaları neticesinde Türkiye'deki Suriyelilerin sayısı ise günden güne artmıştır. Dolayısıyla acil ihtiyaçların tedarik edilmesine yoğunlaşılmıştır. İlk etapta gündeme gelemeyen eğitim sorunları ise zaman ilerledikçe daha çok ön plana çıkmaya başlamıştır. Dahası, Suriyeli ailelerin uzun süre eğitimsiz kalan çocukları için ileride öngörülemez sorunların ortaya çıkma riski görülmeye başlamıştır (Seydi, 2014). Bu çerçevede MEB, 26 Nisan 2013 ve 26 Eylül 2013 tarihlerinde yayımladığı genelgeler ve çeşitli faaliyetlerle Suriyelilerin eğitim sorununa çözüm üretmeye çalışmıştır. “Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler” başlıklı Genelge konu ile ilgili MEB tarafından hazırlanan ilk resmi belgedir. Ancak bu Genelge'nin kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitimleri için çözüm içerikli bir politikadan ziyade bu çocuklara eğitim veren veya verebilecek mekanların tespit ve tedarik edilmesine yönelik hazırlanmış olduğu görülmektedir (MEB, 2013a). Çözüm içerikli olmasa dahi, konunun MEB tarafından ele alınması ve bu konuda bir ön hazırlık yapılması şüphesiz önemlidir. Nitekim daha sonra 26 Eylül 2013 tarihinde, “Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri” başlıklı daha kapsamlı bir Genelge çıkarılmıştır (MEB, 2013b). Genelge'de şu hususlar kararlaştırılmıştır:

- Eğitimlerine ara vermek zorunda kalmış kamp içindeki Suriyeli çocuklara sene kaybı yaşamamalarını sağlayacak bir nitelikte eğitimin sunulması,
- Bu bağlamda yürütülecek eğitim hizmetlerinin koordinasyonunun MEB'in sorumluluğunda olması,

- Öğretmen ihtiyacının, o ildeki norm fazlası öğretmenlerden, yeterli olmaması durumunda şartlara uygun Arapça bilen kişilerin ders ücreti karşılığında MEB tarafından görevlendirilerek karşılanması,
- Aynı şekilde Suriyeli vatandaşlar arasından çocuklara eğitim vermek isteyen öğretmen veya şartlara uygun kişilerin, MEB tarafından değerlendirilerek ancak ücret talep etmemesi koşulu ile tamamen gönüllülük esasına dayalı bir şekilde görevlendirilmesinin yapılması,
- Eğitimin içeriğinin ise, MEB'in kontrolünde, Suriye Ulusal Koalisyonu Yüksek Eğitim Komisyonu tarafından hazırlanması, ayrıca Türk asıllı Suriyelilerin talep etmeleri halinde Türkiye müfredatında da eğitim görebilmesi,
- Türkçe öğrenmek isteyen Suriyeliler için tesis imkanları doğrultusunda Türkçe ve mesleki eğitim kursları açılması,
- Kampların dışında kalan Suriyelilerden oturma izni olanların 16 Ağustos 2010'da yayımlanan 2011/48 sayılı “Yabancı Uyruklu Öğrenciler” konulu genelge kapsamında kayıtları yapılarak okullaşmalarının sağlanmasıdır (MEB, 2013b).

Yukarıda da görüldüğü üzere, genelge Suriyeli çocukların eğitim ihtiyaçlarının giderilmesine yönelik önemli bir adımdır. Ancak çocukların asıl büyük kısmını oluşturan ve kampların dışında kalanlar arasında geçici oturma izni olmayanların eğitimlerinin yerel yönetimlerle, gönüllü ulusal ve uluslararası kuruluşlara bıraktığı anlaşılmaktadır.

Suriyeli nüfusun 2 milyona yaklaştığı 2014 yılında ise, Türkiye'de yaşayan yabancı, mülteci ve sığınmacılara yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme hazırlanarak, Nisan 2014'te 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun kapsamında Suriyelilerin hukuki statüsü ve faydalanabileceği yasal çerçeve ise, Ekim 2014'te yürürlüğe giren Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamında oluşturulmuştur. Geçici Koruma Yönetmeliği sayesinde, kamplarda ve kamp dışında

yaşayan Suriyeliler sağlık, eğitim ve sosyal yardım hizmetlerine erişim hakkı elde etmişlerdir.

Geçici koruma statüsü ile eğitim hakkı elde eden Suriyelilerin eğitimlerine yönelik, MEB önceki yılda çıkardığı genelgenin kapsamını daha da genişleterek yeni bir genelge çıkarmıştır. 23 Eylül 2014 tarihinde 2014/21 sayılı “Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri” başlıklı bu genelge ile Suriyeli çocuklara sunulacak eğitim hizmetleri belirli bir standarda bağlanmış ve güvence altına alınmıştır. Genelgeye göre, Türkiye’deki yabancı öğrencilerin eğitim öğretim hizmetleri Bakanlık ve İl Komisyonları tarafından yürütülmektedir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde ise bir İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı veya Şube Müdürü başkanlığında her tür ve derecedeki eğitim kurumundan en az bir müdür ve yabancı öğrencilerle mülakat yapabilecek yabancı dil öğretmeni veya tercüman ile vali tarafından gerekli görülen İl Göç Müdürlükleri, İl Emniyet Müdürlüğü, İl AFAD Müdürlüğü, İl Müftülüğü, İl Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, İl Sağlık Müdürlüğü kurumlarından yetkili birer kişi ve Geçici Eğitim Merkezleri bulunan illerde eğitim koordinatörlerinden oluşmaktadır. Söz konusu genelge çerçevesinde Türkiye’deki yabancı öğrencilere sunulan bazı hizmetler şunlardır:

- Kayıt kabulü için gerekli olan şartları taşıyan öğrenciler, diploma ve öğrenim belgelerine göre denklikleri yapılarak yerleştirilmekte ve öğrenim göreceği okula yönlendirilerek eğitim öğretim hizmetinden faydalanmaktadır. Yabancı kimlik numarası bulunan yabancıların her türlü veri girişi e-okul ve yaygın otomasyon sistemleri üzerinden yapılmaktadır.
- İkamet izni olmayan, yabancı kimlik numarası edinemeyen, ilgili kurumca yabancı tanıtma belgesi verilmek suretiyle kayıt altında olan ve sınır dışı edilmeyenler de dahil olmak üzere yabancı öğrencilerden öğrenim belgesi bulunmayanlar, beyanla-

rına dayalı olarak mülakat, gerektiğinde yazılı veya sözlü sınav yoluyla ülkelerinde öğrenim gördükleri sınıf seviyesi üzerinden denkliği belirlenerek öğrenim göreceği eğitim öğretim kurumuna yönlendirilmektedir. Ayrıca yabancı kimlik numarası bulunmayıp yabancı tanıtma belgesi bulunan Suriyeli öğrenci ve öğretmenlerin veri girişi Yabancı Öğrenciler Bilgi İşletim Sistemi (YÖBİS) üzerinden yapılmaktadır. Pek çok dilde işlem yürüten YÖBİS sistemi üzerinden öğrencilerin devam, ders notu bilgileri girilmekte, karne, tasdikname, diploma verimi sistem üzerinden yapılmaktadır. Daha sonra kimlik numarası alan öğrenciler e-okul sistemine aktarılmaktadır.

- Kitlel akın ile Türkiye’ye gelen yabancılar için illerde barınma merkezleri oluşturulması halinde buralarda Geçici Eğitim Merkezleri kurulması için gerekli tedbirler alınmaktadır.
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı her tür ve derecedeki eğitim kurumu ile oluşturulan Geçici Eğitim Merkezlerinde Türkçe öğretilmektedir. Türkçe dersleri için Türkçe ve Türk dili ve edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri ve yabancı dil dersi öğretmenleri görevlendirilebilir.
- Yaygın eğitim kurumları vasıtasıyla mesleki beceri kazandırılmakta, sosyal ve kültürel içerikli kurslar düzenlenmektedir. Talep gören alanlara imkanlar dahilinde yaygın eğitim kursları ve kurs dışı faaliyetler açılmaktadır.
- Yurt dışından gelen öğrencilerin ülkemize ve okula uyumlarının sağlanması, ayrıca onlara rehberlik edilerek yetiştirilmele-ri amacıyla okul müdürlüklerince takviye kursları açılabilir.
- Geçici Eğitim Merkezlerinde yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerine gönüllü olarak destek veren yabancılara paydaşlarla iş birliği çerçevesinde yapılan anlaşmalar doğrultusunda maddi, manevi ve mesleki destek verilmektedir (MEB, 2014).

Kısacası, çıkarılan genelge ile birlikte, Suriyeli çocukların, MEB'e bağlı okullarda ya da Suriyelilere yönelik olarak oluşturulmuş Geçici Eğitim Merkezlerinde eğitim hizmeti alması sağlanmıştır. Dahası Türkiye'deki Suriyeli çocuklar sadece Suriyeli öğrencilerin devam ettiği Geçici Eğitim Merkezlerine değil, bunun yanı sıra Türkiye'deki devlet okullarına yasal olarak kayıt olma hakkı kazanmıştır. Böylece devlet okullarına kayıt yaptırmak isteyen Suriyeli çocuklar için "ikamet izni" değil "yabancı tanıtma belgesi"nin yeterli olduğu karara bağlanmıştır (MEB, 2014).

MEB, 8 Eylül 2015'te yayımladığı MEB 2015-2019 Stratejik Planında da Türkiye'deki sığınmacıların eğitimleri hususunu ele almış ve bu kapsamda sığınmacı öğrencilerin eğitim sistemine uyumlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir:

Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların da bulundukları sürece eğitim görmelerini sağlamak üzere bu öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır (MEB, 2015, s. 37).

Aynı şekilde stratejik planda, sığınmacıların eğitimlerine yönelik var olan engellerin aşılması için, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılacağı ifadesi yer almıştır. Ayrıca sığınmacı öğrencilerin denklik işlemlerinde yaşanan sorunların giderilmeye çalışılacağı da vurgulanmıştır:

Mülteciler, geçici koruma altındaki yabancılar veya vatansız olarak yurdumuzda bulunanların denklik işlemlerinde yaşanan sorunların giderilmesi ve bu alanda eğitime ilişkin yaşanan genel sıkıntıların bertaraf edilmesi için uluslararası kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmalar yapılacaktır (MEB, 2015, s. 37).

MEB'in daha önce yayımlamış olduğu stratejik ve kalkınma planlarına bakıldığında, ilk defa mültecilerin eğitimlerine yönelik planlamaların yer aldığı görülmektedir. Bu durum, uzun vadede Türkiye'nin göçmenlere yönelik eğitim politikası geliştirebilmesi açısından oldukça önemlidir.

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM DURUMLARI

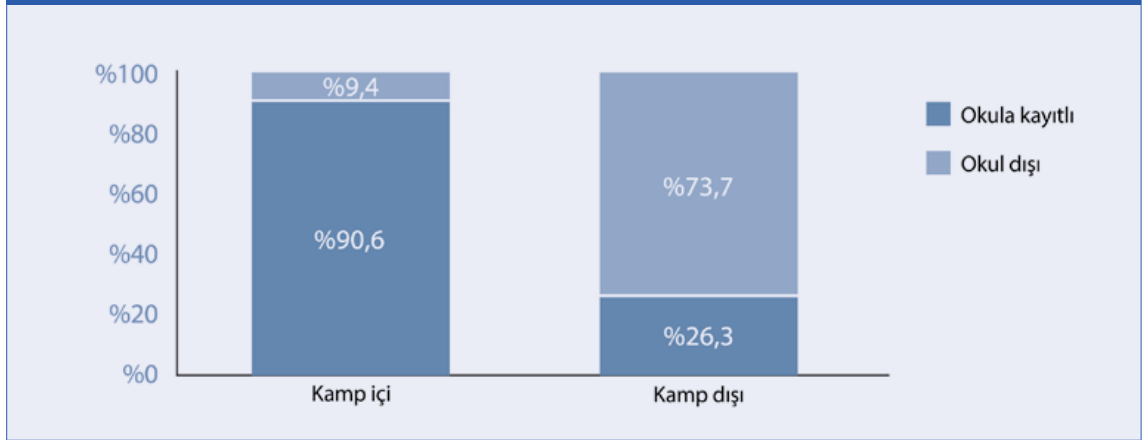
Suriye'de savaştan önce ilkokula gidenlerin oranının yüzde 99, ortaokula gidenlerin oranının ise yüzde 82 olduğu, ayrıca kız ve erkek çocuklarının okullaşma oranlarının büyük ölçüde eşit olduğu belirtilmektedir. Tahminlere göre ülke içinde ve dışında yaklaşık 3 milyon Suriyeli çocuk okul dışında kalmıştır (UNICEF, 2015b). Bu sayı Suriye'nin savaştan önce okul çağındaki çocukların neredeyse tamamını eğitime katmayı başardığını ancak savaş sonrasında okul çağındaki çocukların okulsuz kaldığını göstermektedir.

Kampların dışında yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim durumunun kamp içine kıyasla çok daha geride olduğu söylenebilir.

Ekim 2015 itibarıyla, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (UNCHR) tahminleri doğrultusunda Türkiye'deki 5-17 yaş arasındaki Suriyeli mülteci çocuk nüfusu yaklaşık 708 bindir. (UNHCR, 2015). 2014-2015 eğitim öğretim döneminde AFAD tarafından kurulan 25 kampta yaşayan okul çağındaki çocukların yaklaşık yüzde 90'ının eğitimlerine devam ettiği ancak kamplardaki çocuk sayısının, okul çağındaki Suriyeli çocuk nüfusunun sadece yüzde 13'ünü teşkil ettiği görülmektedir. Kampların dışında yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim durumunun ise kamp içine kıyasla çok daha geride olduğu söylenebilir. Nitekim 2014-2015 eğitim yılında geçici eğitim merkezlerine ve devlet okullarına kayıt olma oranı yaklaşık yüzde 26 olarak tahmin edilmektedir (Şekil 4.)

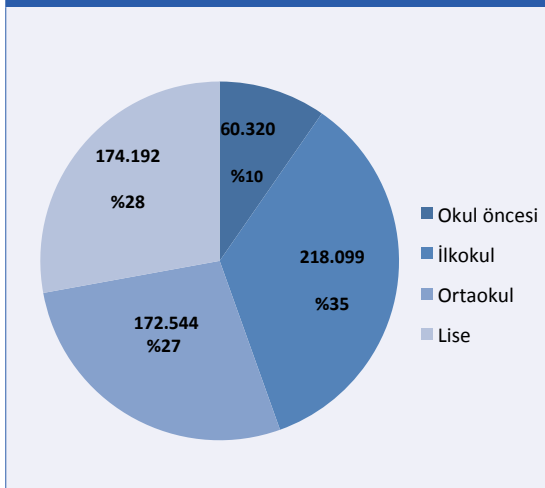
GİGM'nin verilerine göre 2015-2016 yılı itibarıyla Türkiye'de bulunan temel eğitim çağı-

ŞEKİL 4. KAMP İÇİNDE VE KAMP DIŞINDA OKULA KAYITLI VE KAYITSIZ ÇOCUK SAYILARI (2014-2015)

Kaynak: UNICEF, 2015c.

ŞEKİL 5. TEMEL EĞİTİM ÇAĞINDAKİ SURİYELİ ÇOCUKLAR (2015-2016)

Kaynak: GİGM, 2016.

daki Suriyeli çocukların sayısı yaklaşık 625 bindir. Bunların yüzde 10'u okul öncesi, yüzde 35'i ilkokul, yüzde 27'si ortaokul ve yüzde 28'i ise lise çağındadır (Şekil 5).

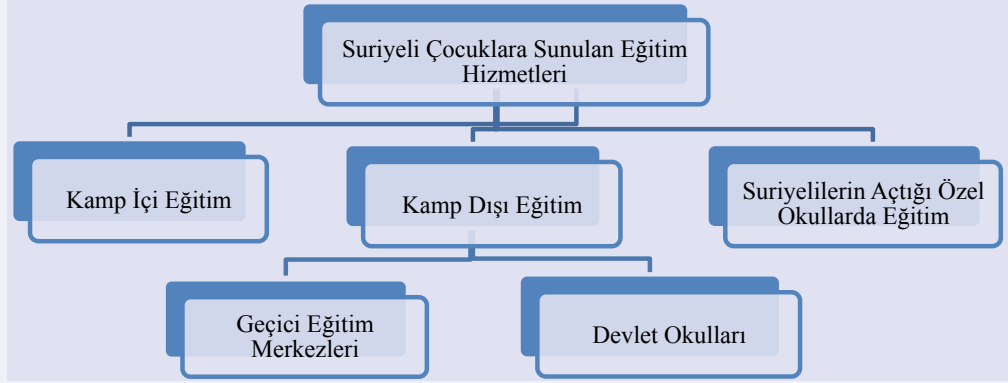
Türkiye'de temel eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitime erişim durumlarına bakıldığında, 2011 yılından günümüze, giderek artan Suriyeli sayısı ile birlikte Türkiye'deki Suriyeli çocukların okullaşma oranlarının da katlanarak arttığı görülmektedir. Suriyelilerin ilk göç ettikleri 2011 yılında kamp içi ve dışında 34 bin Suriyeli çocuk eğitim hizmetlerinden yararlanabiliyorken, 2016 yılında bu sayı 290 bine çıkmıştır (Tablo 1).

TABLO 1. YILLARA GÖRE OKULLAŞAN SURİYELİ ÖĞRENCİ SAYISI

		2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
Okul Öncesi	GEM	3.000	5.000	8.000	8.145	11.351
	GEM dışı	500	1.000	2.000	4.911	3.888
İlkokul	GEM	13.000	23.000	33.000	43.720	129.403
	GEM dışı	4.500	11.500	40.000	79.255	46.035
Ortaokul	GEM	7.000	13.000	20.000	22.595	56.738
	GEM dışı	2.000	8.000	22.000	28.084	12.711
Lise	GEM	3.000	4.000	8.000	10.045	26.036
	GEM dışı	1.000	2.000	6.000	13.144	4.241
Toplam	GEM	26.000	45.000	69.000	84.505	223.528
	GEM dışı	8.000	22.500	70.000	125.394	66.875
	Genel Toplam	34.000	67.500	139.000	209.899	290.403

Kaynak: MEB'den alınan veri

ŞEKİL 6. TÜRKİYE'NİN SURİYELİ ÇOCUKLARA SUNDUĞU EĞİTİM HİZMETLERİ

Türkiye'nin okul çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik, 2014/21 sayılı "Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri Genelgesi" kapsamında kamp içlerinde ve kamp dışlarında kurulan geçici eğitim merkezlerinde, bununla birlikte kamp dışındaki Suriyeli çocukların devlet okullarında ve ayrıca kendilerinin açtıkları özel okullarda görebilecekleri eğitim hizmetleri sunulmaktadır (MEB, 2014). Aşağıda kısaca bu eğitim hizmetlerinden bahsedilecektir.

GEÇİCİ EĞİTİM MERKEZLERİ

Geçici eğitim merkezleri (GEM), okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem AFAD tarafından 25 ilde oluşturulan kamplarda hem de kamp dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014). Bu merkezlerdeki eğitimde uygulanan müfredat Suriye müfredatıdır. Suriye Geçiş Hükümeti Eğitim Bakanlığı tarafından okutulan ders kitaplarının içeriğinde yer alan Beşşar Esed ve Baasçılık gibi konular ve Suriye rejimini destekleyen ifadeler ayıklanmıştır (BEKAM, 2015).

Kampların hepsinde Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik merkezler kurulmuştur.

Ancak kamp dışındaki geçici eğitim merkezleri her ilde bulunmamaktadır. Sadece Suriyeli nüfusunun yoğun olduğu 19 ilde bu merkezler açılmıştır. 2014-2015 eğitim yılında Türkiye'de pek çok dernek, vakıf, hayır sahibi Türkiyeli ya da Suriyeli ile iş birliği içerisinde kamplarda 34, kampların dışında da 232 geçici eğitim merkezi faaliyet göstermiştir (HRW, 2015; UNICEF, 2015d). Bu merkezlerde gönüllü olarak görev yapan Suriyeli öğretmenler ile birlikte, okul öncesinden lise son sınıfa kadar eğitim öğretim hizmetleri sunulmaktadır. Bu merkezlerde okumak isteyen öğrencilerin başvuruları ve seviye belirleme sınavları MEB il milli eğitim müdürlükleri, öğretmenler ve idarecilerden oluşturduğu komisyonlar tarafından yapılmaktadır. Suriyeli gönüllü öğretmenlerin seçiminde ise MEB, Türkiye Diyanet Vakfı ile iş birliği yapmaktadır. Öncelikle il müftülüklerine başvuruda bulunan gönüllü öğretmenler, daha sonra MEB ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın (TDV) il müftülüklerince oluşturdukları komisyonlar tarafından seçilmektedir. Ayrıca TDV'den alınan verilere göre, TDV gönüllü öğretmenlerin seçiminin yanı sıra 13.987 öğrencinin kırtasiye desteği ve 457 öğretmen, 18 Suriyeli müdür, 37 hizmetli ve 15 güvenlik personelinin de aylık teşvik ücretlerini ödemektedir.

TABLO 2. KAMP İÇİ EĞİTİM DURUMU

Derslik sayısı	Öğrenci sayısı					Yetişkin kursları			
						Devam eden		Tamamlanan	
	Okul öncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam	Kurs	Kursiyer	Kurs	Kursiyer
1.211	7.881	41.283	20.105	9.156	78.425	298	13.936	2.036	61.749

Kaynak: AFAD, 2015.

Tablo 2’de görüleceği üzere kamplarda Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik 1.211 derslik kurulmuştur ve toplamda 78.425 öğrenciye yaklaşık 3 bin gönüllü öğretmen tarafından eğitim verilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, okula devam eden lise çağındaki gençlerin sayısının az olmasıdır. Nitekim yapılan müdür görüşmelerinin hemen hepsinde dile getirildiği üzere bunun sebebi, lise çağındaki çocukların, ailelerinin düşük ekonomik seviyede olması nedeniyle çalışmak zorunda kalmasıdır. Bu da düşük ücretli çalışan çocuk işçiliği sorununu doğurmaktadır (HRW, 2015). Aynı şekilde lise çağındaki kız çocuklarının da aileleri tarafından ekonomik gerekçelerle erken yaşta evlendirildiği görülmüştür (Erdoğan, 2015; Kanat ve Üstün, 2015).

Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin barınma merkezlerinde veya kamp dışında yaşamaları eğitim öğretim faaliyetlerini etkileyen önemli bir unsurdur. Öyle ki barınma merkezlerinde kayıt sisteminin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, eğitim çağındaki olan çocukların tespiti ve bu çocuklara erişimin kolay olması, barınma merkezlerindeki çocukların eğitime erişimlerini avantajlı kılmaktadır. Ancak kamplarda yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde kamp içinde okul çağındaki olan çocukların bazılarının okula gitmediği bildirilmiştir. Örneğin Şanlıurfa’da Akçakale kampında yapılan müdür görüşmesinde, 8 bine yakın çocuk eğitimine devam ederken 3 bine yakın çocuğun okula gitmediği belirtilmiştir. Türkiye’deki çocukların 12 yıllık zorunlu eğitime tabi olmasına karşın Suriyeli öğrencilerin eğitimlerinin ailenin inisiyatifinde olması, ailelerin ekonomik nedenlerden dolayı çocuklarının çalışmasını istemeleri ya da çocuğun uzun süre eğitime ara vermesinden kaynaklı okula gitmek istememesi bu

durumun nedenleri arasında gösterilmiştir. Ancak bazı kamplarda bu sorun kamp yönetiminin aldığı inisiyatif ile çözülmüştür. Örneğin Harran konteyner kentindeki Suriyeli çocuklara Türkiye’deki gibi okula gitme zorunluluğu getirilmiştir. Böylece kamp içindeki bütün çocuklar özel durumlar hariç (hastalık vs.) eğitimlerine devam edebilmektedirler. Diğer kamplarda da bu tür uygulamalara ihtiyaç söz konusudur.

Kamp dışında resmi kaydı olmayan Suriyeli sığınmacılara yönelik yayımlanan 2014/21 sayılı genelge ile birlikte MEB’in uygun gördüğü okullarda veyahut ayrı bir bina tesis edilerek yabancı tanıtma belgesi olan Suriyelilere de geçici eğitim merkezlerinde eğitim hizmeti verilmektedir. Ancak bu merkezlerin yıllık ücreti 440-650 TL arasında değişmekte ve aylık 60-120 TL ulaşım masrafı olmaktadır. Zaten sosyo-ekonomik olarak sıkıntı çekmekte olan Suriyeli aileler için bu masraflar karşılanabilir değildir (Theirworld ve A World at School, 2015). Kamp dışındaki okul ziyaretlerinde yapılan görüşmelerde en sık ifade edilen konu okul ve ulaşım masraflarının karşılanamaması olmuştur. MEB’den üst düzey bir yönetici ile yapılan görüşmede, bu sorunun çözümü için maddi durumu yetersiz Türk öğrencilere sağlanan ve okula giden çocuk başına anelere verilen şartlı nakit transferinin Suriyeliler için de başlatılacağı belirtilmiştir. Ayrıca bulunduğu bölgede devlet okuluna veyahut geçici eğitim merkezlerine uzakta ikamet eden öğrenciler için ücretsiz taşıma hizmetinin sunulacağı ifade edilmiştir. Böylece bu yılsonuna kadar 450 bin Suriyeli çocuğun eğitime kazandırılması hedeflenmektedir. MEB’in bu çalışmaları, Suriyeli çocukların eğitime erişimleri önündeki engellerin kaldırılması adına oldukça ehemmiyetlidir.

SURIYELİ ÖĞRETMENLER

Kamp içinde ve kamp dışındaki geçici eğitim merkezlerinde gönüllü olarak öğretmenlik yapan 9.504 Suriyeli öğretmenin bugüne kadar çalışma izinleri olmadığından onları desteklemek amacıyla, UNICEF ve PTT iş birliği yapmaktadır. Bu kapsamda UNICEF bulduğu fonu PTT'ye aktarmaktadır. PTT, MEB tarafından belirlenen Suriyeli öğretmenlere ön ödemeli kartlar dağıtmakta, aylık olarak bu kartlara yaklaşık 150 (Kamp içi)/220 (Kamp dışı) Amerikan doları karşılığı Türk lirası ödeme yapılmaktadır.¹ Ancak görüşme yapılan öğretmenlerin hemen hepsi bu ücretin kendileri ve aileleri için yeterli olmadığını hatta başka işler aradıklarını dile getirmişlerdir. Özellikle kamp dışındaki eğitim merkezlerinde görüşme yapılan öğretmenler, dönem başında belediye tarafından kendilerine ücretsiz otobüs kartı verileceğinin söylendiğini ancak bunun gerçekleşmediğini, dolayısıyla ulaşımın kendileri için önemli bir maddi külfet olduğunu ifade etmişlerdir.

11 Ocak 2016'da toplanan Bakanlar Kurulu neticesinde Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Suriyelilere çalışma izninin verileceğini açıklamış, 15 Ocak 2016'da 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, *Resmi Gazete*'de yayımlanmıştır. Böylece, geçici koruma statüsü altında çalışma izni verilen yabancılar minimum asgari ücrete tabi olacaklardır (*Resmi Gazete*, 2016). Başbakanlık Göç ve İnsani Yardımlar Koordinatörlüğü ile yapılan görüşmede, kamp içinde ve kamp dışında gönüllü olarak çalışan Suriyeli öğretmenlere peyderpey çalışma izninin verileceğini, bu öğretmenlerin sigortalarının yatırılarak ücretli öğretmen olarak çalışmalarının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Aynı zamanda yapılan görüşmede GEM'lerdeki lise türlerinin de çeşitlendirileceği, önümüzdeki eğitim öğretim döneminde özellikle Suriyelilerin yoğun olduğu sınır bölgelerinde olmak

üzere 7 tane Arapça imam hatip okulunun açılacağı, Suriyeli lise çağındaki öğrencilerin eğitim göreceği bu okullarda, çalışma izni alan Suriyeli öğretmenlerin de ücretli öğretmen kapsamında çalıştırılacağı bildirilmiştir.

DEVLET OKULLARI

Kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişimleri noktasında bir diğer ve önemli alternatif devlet okullarıdır. Nitekim MEB'in 2014/21 no.lu genelgesine göre, Suriyeli çocukların kendilerine verilen yabancı tanıtma belgesi ile herhangi bir devlet okuluna kayıt yaptırmaları mümkündür (MEB, 2014). Böylece devlet okullarında okumak isteyen Suriyeli öğrenciler, Türkiye'deki çocuklara sunulan her türlü eğitim hizmetinden faydalanabilmekte ve Türkiyeli akranları ile birlikte eğitim alabilmektedir. Bu sistem kapsamında MEB'e bağlı özel ve resmi okullarda ana sınıfından 12'nci sınıfa kadar yabancı kimlik numarası edinmiş ve e-okul otomasyon sistemine kayıt yaptırmış 55.360 Suriyeli, 11.515 Iraklı çocuk öğrenim görmektedir. Türkçe eğitim verilen bu okullardaki sığınmacı öğrenci sayısı geçen yıl 31.254 iken bu yıl sayı 66.875'e ulaşmıştır. Devlet okullarındaki bu öğrenci artışı, 2014/21 sayılı genelgenin etkisini de ortaya koymaktadır (HRW, 2015). Ancak konu ile ilgili araştırmalara bakıldığında, teorik olarak devlet okuluna gitmesinin önünde engel bulunmayan Suriyeli çocukların tercihlerinin devlet okullarından ziyade geçici eğitim merkezleri olduğu görülmektedir. Bunun temel nedeninin ise geçici eğitim merkezlerinde eğitim dilinin Arapça ve müfredatın ise Suriye müfredatı olmasıdır. Ayrıca devlet okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin tavır ve davranışlarının da bu durumu etkilediği ifade edilmiştir (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015; HRW, 2015).

MEB, bu durumun farkında olduğunu, devlet okullarındaki idareci, öğretmen, öğrenci ve hatta velilere oryantasyon programları uygulamaya başladıklarını ve bu uygulamanın olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade etmiş-

1. MEB'den talep edilen verilerden derlenmiştir.

tir. Ayrıca Suriyeli çocukların genelde Türkiye toplumuna özelde ise Türk eğitim sistemine uyumlarını kolaylaştırmak adına okul öncesi ve ilkokul birinci sınıf derecesindeki öğrencilerin devlet okullarına nakledilmesi yönünde çalışmalar başlattıklarını vurgulamıştır.

SURİYELİLER TARAFINDAN AÇILAN ÖZEL OKULLAR

Suriyeliler Türkiye’de devlet tarafından kendilerine tahsis edilen yahut kendi imkanlarıyla buldukları eğitim öğretim binalarında Suriye müfredatına göre eğitim verme imkanına da sahiptirler. Örneğin, İstanbul Bahçelievler’de Suriyeli öğrenciler için özel okul açılmıştır. Burada Suriye müfredatına uygun eğitim verilmektedir. Bu ve benzeri okullar İstanbul, Şanlıurfa ve Gaziantep gibi Suriyeli nüfusun yoğun olduğu illerde görülmektedir ancak bu okullara ilişkin verilere ulaşamamıştır. Fakat bu okullara ilginin düşük olduğu, genel olarak Suriyelilerin sosyo-ekonomik durumu dezavantajlı olduğu için çocukları bu okullara gönderme imkanlarının da olmadığı varsayılabilir.

YAYGIN EĞİTİM

Suriyeli çocukların akademik eğitimlerinin yanında yetişkinler için birtakım meslek edindirme, yabancı dil, dikiş nakış, güzel sanatlar gibi kurslarla birlikte Kur’an-ı Kerim ve hafızlık eğitimi gibi yaygın eğitim kursları da açılmıştır. Bu faaliyetlere ise kamp içinde 61.749 Suriye vatandaşı katılmıştır. Şu an itibarıyla kamp içinde yürütülen yaygın eğitim faaliyetlerine 10 binin üzerinde Suriye vatandaşı devam etmektedir (Tablo1).

Suriyeli çocukların eğitimlerine ilişkin kamp dışında ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği halinde hem örgün eğitim hem de yaygın eğitime yönelik çeşitli projeler yürütülmektedir. Örneğin, Diyanet Vakfı Kadın Aile ve Gençlik Merkezi (KAGEM) bir proje başlatmıştır. Proje

ile Suriyeli kız çocuklarının kesintiye uğrayan eğitimlerine yaygın eğitim ile destek verilecektir. Başarılı olan öğrenciler isterlerse MEB’in örgün eğitim kurumlarına geçiş yapabilecektir.² Bununla birlikte TDV tarafından camilerde Kuran kurslarında isteyen Suriyelilere yaygın din eğitimi de verilmektedir.

Ayrıca İHH, Bülbülzade, Anadolu Platformu gibi aktif sivil toplum kuruluşları örgün eğitime destek olmasının yanında, Suriyeli öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik kültür sanat faaliyetleri, meslek edindirme kursları, sosyal uyum eğitimleri, seminerler, konferanslar gibi çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlemektedirler. Bunun yanı sıra, Suriyeliler için bazı Türkçe kaynak kitapların Arapçaya tercüme edilmesi, Arapça ve Kürtçe radyo ve gazete yayın organlarının sağlanması gibi çalışmaların olduğu görülmektedir. Ayrıca savaş nedeniyle yetim kalmış, yakınına kaybetmiş, travma geçirmiş çocuklara yönelik psikolojik destek, sağlık hizmeti, ayni ve nakdi yardımların yanı sıra değerler eğitimi, aile danışmanlığı, ebeveynler için seminerler gibi pek çok faaliyet yürütülmektedir.

TEMEL SORUN ALANLARI

Temel eğitim çağındaki olan Suriyeli çocuklara yönelik Türkiye’nin sunmuş olduğu eğitim hizmetleri son derece önemlidir. Her ne kadar bu konuda adımlar geç atılmış olsa da şu anda eğitimi yarıda kalmış yaklaşık 300 bin civarında Suriyeli çocuğun eğitimlerine devam etmesi hem kendi gelecekleri açısından hem de Türkiye’ye ve Suriye’nin yeniden inşasında sunacağı katkılar bakımından oldukça ehemmiyetlidir. Ancak halen eğitim dışında kalan yaklaşık 450 bin çocuğun olduğu göz önüne alındığında bu alanda daha yapılması gereken çok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu nedenle konu ile ilgili temel sorun

2. Suriyeli Çocuklar için Eğitim Projesi Protokol Töreni Resmi Duyuru Haberi: <http://tdvkagem.org.tr/haberler/suriyeli-cocuklar-icin-egitim-projesi-protokol-toreni-72>.

alanlarının neler olduğunun belirlenmesi, gelecekteki çalışmalara yön vermesi açısından önemlidir. Bu nedenle bu alanda yapılmış çalışmalar ve yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde öne çıkan sorunlar şu şekilde özetlenebilir:

Eğitime Erişim ve Katılım Sorunu

- Suriyeli sığınmacılara ilişkin en temel sorun veri eksikliğidir. Özellikle kamp dışındaki Suriyelilere ilişkin ciddi bir veri eksikliği bulunmaktadır. Bu nedenle, Suriyeli çocukların hangi oranda eğitime erişebildiği ya da eğitimden mahrum kaldığı bilinmemektedir. Bu temel veri eksikliği Suriyeli çocuklara ilişkin yapılan/yapılacak eğitim hizmetlerinin koordinasyon ve planlamasını zorlaştırmaktadır.
- Eğitime erişimi engelleyen bir başka neden ise, kamp dışındaki geçici eğitim merkezlerinin büyük bir çoğunluğunda servis hizmetinin olmamasıdır. Nitekim kamp dışındaki geçici eğitim merkezleri belli başlı bazı bölgelerde kurulmuş olup sayıları azdır. Bu nedenle eğitim merkezinden uzak yerlerde yaşayan Suriyeli çocuklar okula erişmekte sorun yaşamakta ve bu durum erişim oranlarını olumsuz etkilemektedir.
- Eğitime erişimin önündeki bir husus da kız ve erkek öğrenciler arasındaki ayrımdır. Gerek kamp içinde gerekse kamp dışında özellikle sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan, zor şartlar altında yaşayan Suriyeli aileler kız çocuklarını erken yaşta evlendirmektedir. Bu da kız çocuklarının eğitim hakkından mahrum kalmasına neden olmaktadır.

Öğretmen Sorunu

- Türkiye'deki Suriyelilerin beceri ve vasıflarının ne olduğuna ilişkin verilerin olmaması önemli bir sorundur. Daha somut ifade etmek gerekirse, Türkiye'deki Suriyeliler arasında ne kadar öğretmen, akademisyen, pedagoğ vb. olduğu bilinmemektedir. Bundan dolayı, çok farklı mesleki alanlardan

kişiler öğretmenlik yapmaktadır. Örneğin Ankara'daki geçici eğitim merkezinde Suriyeli ilköğrencilerinin derslerine doktor, mühendis, hukukçu girebilmektedir. Bu da hem Suriyeli öğretmenlerden faydalanılamamasına hem de diğer meslek grubundaki kişilerin kendi vasıf ve becerilerini kullanılamamasına neden olmaktadır.

Türkçenin öğrenilmesinde karşılaşılan zorluklar uzun yıllar Türkiye'de kalacakları öngörülen Suriyelilerin Türkiye toplumuna uyumunu geciktirmektedir.

- Geçici eğitim merkezlerinde çalışan Suriyeli öğretmenlerin en temel sorunlarından biri de ücretlerdir. MEB tarafından bu öğretmenlere doğrudan ödeme yapılamamaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar (İHH, Türkiye Diyanet Vakfı, Belediyeler, UNICEF gibi) tarafından öğretmenlik yapan Suriyelilere cüzi miktarda ödemeler yapılmaktadır. Çalışma izninin çıkarılması ile birlikte bu sorunun önüne kısmen de olsa geçileceği beklenmektedir.

Dil Sorunu

- Hem kamp içinde hem de kamp dışında Suriyeli çocuklar ve yetişkinler için Türkçe eğitimi verecek öğretmen ve öğretim materyalleri sorunu bulunmaktadır. Genelde, Türkçe, Türk dili ve edebiyatı alan öğretmenleri, sınıf öğretmenleri, yabancı dil dersi öğretmenlerinin Türkçe öğretmek üzere görevlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Ancak bu alanlardaki öğretmenler, hem Arapçayı bilmedikleri hem de yabancılara Türkçe eğitimi konusunda uzman olmadıkları için, Suriyelilere Türkçe dersi vermeyi talep etmemektedir.

- Türkçe eğitimindeki eğitimci ve öğretim materyali eksikliği hem eğitime erişimi hem de niteliği olumsuz etkilemektedir. Daha önemlisi, Türkçenin öğrenilmemesi ise uzun yıllar Türkiye’de kalacakları öngörülen Suriyelilerin Türkiye toplumuna uyumunu geciktirmektedir.
- Suriyeli sığınmacıların en çok karşılaştıkları sorunlardan biri dil sorunudur. Gerek kamplarda gerek kamp dışında Arapça bilen idari personel, eğitimci, rehberlik uzmanı, doktor sayısının azlığı, iletişim konusunda birtakım sorunlara neden olmaktadır. Suriyeli öğrenci ve öğretmenler, eğitime ilişkin sorunlarını iletmekte güçlük yaşamaktadır. Örneğin, Ankara’da geçici eğitim merkezindeki idareci, Suriyeli çocuk ve öğretmenler ile iletişimini hizmetli personel üzerinden sağlamaktadır. Bu da Suriyeli öğretmen-öğrenci ve idareciler arasında sağlıklı iletişim kurulmasını engellemektedir.

Koordinasyon Eksikliği

- Yapılan görüşmelerde sıkça üzerinde durulan bir diğer sorun ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliğidir. Nitekim yapılan yardımların, eğitim faaliyetlerinin düzenli olması ve tekerlür etmemesi için kurumlar arasındaki koordinasyonun sağlıklı olması elzemdir.
- Ayrıca bürokrasinin katı kuralları ve yavaşlığı sorunların çözümlerini geciktirdiği için eleştirilmiştir.

Fiziksel Altyapı Sorunları

- Kamp içinde ve kamp dışında kurulan geçici eğitim merkezlerine ilişkin fiziksel alt yapı sorunları mevcuttur. Kamp içinde özellikle çadır kentlerdeki eğitimler çadırlarda zor şartlar altında yapılmakta ve öğrenci sayısı çadırların kapasitesini aşmaktadır.
- Kamp dışında ise, MEB’e bağlı okulların bazıları öğleden sonra Suriyeli öğrenci ve öğretmenlere tahsis edilmektedir. Ancak öğ-

renci sayısının fazla olması nedeniyle sınıflar yeterli olmamaktadır.

- GEM’ler için uygun bina tahsisinde sorunlar yaşanmakta, dahası 64. Hükümet planında yer aldığı üzere ikili eğitim yapılan tüm okulların tekli eğitime dönüştürülmesi hedefi, öğleden sonra Suriyeli öğrenciler için ayrılan GEM’ler için bina sorununu gündeme getirmektedir. Bunun için MEB, AB’den gelecek yardım fonunun bir kısmının bina yapımı için kullanılacağını belirtmiştir.
- Suriyeli öğrenciler için, bilhassa çadır kentlerde oyun alanları ya çok az ya da hiç bulunmamaktadır. Bu alanların yokluğu çocukların enerjilerini başka şekilde (şiddet vb.) çıkarmasına neden olmaktadır.

Müfredat ve Öğretim Materyalleri

- Sivil toplum kuruluşları ile yapılan görüşmelerde en çok vurgulanan husus müfredatın içeriği olmuştur. Nitekim Bilim Eğitim Kültür Araştırmaları Merkezi (BEKAM) tarafından yapılan araştırmada, akademisyen ve öğretmenlerden oluşan ekiplerin Suriye müfredatını incelediği, müfredatta halen Osmanlı Devleti ve Türk tarihine ilişkin yanlış bilgilerin yer aldığı belirtilmiştir.
- Suriyeli öğrencilerin bulunduğu okullarda, eğitim öğretim materyallerinde ve özellikle teknolojik malzemeler konusunda (ör. projeksiyon aleti, görsel araç ve gereç) eksiklikler bulunmaktadır.
- Öğrencilerin kırtasiye ve kitap gereksinimleri çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanmaktadır. Ancak bu malzemelerin adil bir şekilde dağıtımının yapılmadığı ifade edilmektedir. Dahası malzeme dağıtımında yeterli bir organizasyon olmadığından, aynı malzemeler aynı yerlere tekrar ve tekrar gönderilebilmektedir.

Çocuk İşçiliği Sorunu

- Özellikle lise çağındaki erkek çocuklar ucuz işlerde günlük yevmiye karşılığında çalıştıklarından eğitime devam edememektedir.

- Bunun yanı sıra çocuk dilenciliği oldukça yaygındır. Hatta okul içindeki çocukların müdür ve öğretmenlerinden dilendiği görülmüştür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Suriye'de 2011 yılında başlayan iç çatışma ve savaş giderek şiddetini artırmış ve yüz binlerce insanın katledilmesine sebep olmuştur. Bu nedenle ülkesini terk etmek zorunda kalan milyonlarca insan, can ve mal güvenliği nedeniyle komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye'nin o dönemde izlemiş olduğu "açık kapı" politikası nedeniyle 4 yılda yaklaşık 2,5 milyon Suriyeli Türkiye'ye sığınmıştır. Suriye'deki savaş ve şiddetin halen sürüyor olması, Suriyeli sığınmacıların da ülkelerine geri dönüşlerini kısa sürede imkansız kılmaktadır. Bu nedenle, öncelikle can ve mal güvenliklerini sağlamaya, barınma, gıda, giyim gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yoğun bir çalışma içerisine giren Türkiye, Suriyelilere yönelik kısa vadeli politikalardan uzun vadeli politika arayışlarına girmiştir. Bu politikaların en önemlisi şüphesiz eğitim politikalarıdır.

Türkiye'ye gelen Suriyelilerin yüzde 54'ü (1 milyonu aşkın), savaş nedeniyle eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış Suriyeli çocuklardan oluşmaktadır. Bu da çok büyük bir kesimin eğitim ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Bu ihtiyacın farkında olan Türkiye, temel eğitim çağındaki Suriyeli çocukların eğitimlerine yönelik politikalar geliştirmiştir. İlk olarak, sadece AFAD tarafından kurulan kamplardaki çocuklara kendi dillerinde, kendi müfredatlarında eğitim verilmeye başlanmıştır. Ancak kamp dışında çok daha büyük bir kitlenin olması, eğitim hizmetlerinin sadece kamplar ile sınırlı kalmasına müsaade etmemiştir. Bu nedenle MEB tarafından çıkarılan bir genelge ile (2014/21 sayılı) Suriyeli çocuklara yönelik eğitim hizmetleri kamp içinden kamp dışına da yayılmıştır. Böylece, Suriyeli çocuklar için geçici eğitim merkezlerinde kendi dillerinde ve müfredatlarında ve hatta kendi öğretmenleri ile birlikte eğitim görmeleri sağlanmıştır. Ayrıca bir diğer önemli eğitim hizmeti ise, yabancı

kimlik numarasına sahip her Suriyeli çocuğun Türkiye'deki devlet okullarında okuma hakkı tanınması olmuştur. Ancak Suriyeli aileler daha çok kendi dillerinde ve müfredatlarında eğitim gerçekleştirilen geçici eğitim merkezlerini tercih etmektedir. Bununla birlikte, imkanı elverişli Suriyeliler tarafından da özel okulların açılması sağlanmıştır. Ancak Suriyeli ailelerin çoğunluğunun ekonomik imkanları oldukça kısıtlı olduğundan bu okullara olan talep düşüktür.

Özetle ifade etmek gerekirse, Türkiye, kamplara kabul ettiği Suriyelilerin her türlü ihtiyaçlarıyla birlikte, eğitim ihtiyacını da büyük oranda karşılamaktadır. Bu anlamda Türkiye'de sığınmacılara verilen eğitim hizmetlerinin dünyada benzerini bulmak oldukça güçtür. Ancak özellikle kampların dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitime erişimlerinde halen bazı sorunlar olduğunu ifade etmek gerekir. Nitekim kamp içindeki Suriyeli çocukların yüzde 90'ı eğitime devam etmekteyken, bu oran kamp dışındakilerde yüzde 26 civarındadır. Yukarıdaki tartışmalarda da kamp dışı eğitim ortamlarının daha zorlayıcı ve daha fazla eksikliklere sahip olduğu görülmüştür. Bundan dolayı, kamp dışında yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunlarına öncelik verilmesi gerekmektedir. Buna ilaveten, yukarıda bahsedilen sorunlar ivedilikle çözüm beklemektedir. Bu sorunların çözümü için şu hususlar önerilebilir:

Başbakanlık ve İçişleri Bakanlığı

- Öncelikle Suriyelilerin geneline ilişkin sayısal ve demografik bilgiler (yaş, cinsiyet, meslek vs.) sağlıklı bir şekilde GİGM tarafından kayıt altına alınmalıdır. Özellikle Suriyeli öğretmen ve akademisyenlerin tespit edilip kendi alanlarında çalışma imkanları sunulmalıdır.
- Kamp dışında eğitime erişememiş çocuklar için geçici eğitim merkezlerine ulaşım/servis hizmetleri sağlanmalıdır. Bazı illerde bu sorunun belediyeler tarafından giderildiği bilinmektedir. Bu gibi çalışmalar örnek alınarak ulaşım hizmeti yaygınlaştırılmalı, bu konuda yerel yönetimler destek vermelidir.

- Kamp içi ve kamp dışındaki eğitim öğretim merkezlerinin fiziksel alt yapıları iyileştirilmelidir. Hızlı bir şekilde çadırlarda eğitim yapan bölgelerde prefabrik okullar açılmalıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı

- MEB tarafından okul çağı çocuklarının eğitime devamlarının izlenmesi ve takip edilmesi için önlemler alınmalıdır.
- Suriyelilere sunulan eğitim hizmetleri konusunda hem MEB hem de yerel yönetimler tarafından Suriyeli ailelerin daha fazla bilgilendirilmesi gerekmektedir.
- Suriyelilere Türkçe öğretecek öğretmenlerin, yabancılara Türkçe eğitimi konusunda uzmanlaşmış kurum ve kuruluşlar (Yunus Emre Enstitüsü, TÖMER vb.) tarafından desteklenmesi önem arz etmektedir. Bu öğretmenlere yönelik gerekli eğitim desteği sunulmalıdır.
- MEB, ilgili sivil toplum kuruluşları, akademisyenler ve uzmanlar tarafından Suriyeli öğrencilere sunulan öğretim programları, müfredat ve ders kitapları yeniden gözden geçirilmelidir.
- MEB, uzun süre eğitim dışında kalmış çocuklar için telafi mekanizmaları oluşturmalıdır.
- Suriyeli çocukların eğitimleri sadece gönüllü eğitimcilere bırakılmamalı, alanında uzman, Arapça bilen öğretmenlerden faydalanılmalıdır.
- Suriyeli akademisyenlerin beceri ve vasıflarından daha fazla faydalanmak önem arz etmektedir. Bu kişilerin daha fazla istihdamını sağlayacak önlemler alınmalıdır.

Sivil Toplum Kuruluşları

- Kamp içinde ve dışında eğitimine devam etmeyen Suriyeli çocukların okula gitmeme nedenleri araştırılmalıdır.

- Özellikle, kamp dışındaki çocukların, eğitime erişimlerinin sağlanması için çeşitli politika ve programlar geliştirilmelidir. Bunun için, ulusal ve uluslararası sivil toplum örgütlerinin beşeri ve finansal desteklerini artırmaları sağlanmalıdır.
- Suriyeli öğrenciler ve aileleri için rehberlik ve danışma hizmetlerinin artırılması önemlidir.
- Başta Suriyeli öğrencilerin olduğu okullar olmak üzere tüm eğitim kurumlarında ve toplumda farkındalık eğitimleri verilmesi, ön yargı, hoşgörüsüzlük ve çatışmaların önlenmesi, Türkiye toplumunun da bu yeni sürece adapte olmasını hızlandıracaktır.
- Her düzeydeki Suriyeli öğrenci için burs imkanları geliştirilmelidir. Bu tür küçük destekler ile çocuk işçiliği, dilenciliği ve erken evlilikler engellenebilir. Çocukların eğitime erişimi artırılabilir.
- Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin daha fazla bilimsel araştırmanın yapılması teşvik edilmelidir.

Uluslararası Kuruluşlar

- UNICEF başta olmak üzere uluslararası kuruluşların Türkiye'de yapacakları araştırmalarda yerel kuruluşlarla daha fazla iş birliği yapmaları çalışmalarda somut çıktıların alınması açısından ehemmiyetlidir.
- Türkiye dışında göç akını yaşanan ülkelerde özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerinde daha fazla izleme çalışması yapılmalıdır.
- Avrupa'ya artan göç akını da dikkate alındığında uluslararası kuruluşların, Türkiye'de sığınmacılara yönelik çoğulcu eğitim faaliyetlerinin Almanya ve Kanada gibi yoğun Suriyeli göçü alan ülkelerde sürdürülmesi için çalışmalar yapması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- “Dinçer: Oyunun Kuralı Değişmemeli”, Dünya Bülteni, 31 Temmuz 2012, <http://www.dunyabulteni.net/servisler/haberYazdir/221066/haber>
- AFAD. (2015). “Afet Raporu | Suriye” <https://www.afad.gov.tr/tr/IcerikListele1.aspx?ID=16>.
- BEKAM. (2015). “Suriyeli Misafirlere Yönelik Sosyal Uyum ve Eğitim Müfredatları Çalışmaları Raporu”. <http://bulbulzade.org/indirilebilir/bekam-mufredat-raporu.pdf>
- GİGM. (2016). “Geçici Koruma”. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik
- GİGM. (2014). “Geçici Koruma Yönetmeliği”. <http://www.goc.gov.tr/files/files/20141022-15-1.pdf>
- Erdoğan, M. (2015). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Human Rights Watch. “Geleceğimi Hayal Etmeye Çalıştığımda Hiçbir Şey Göremiyorum” Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitime Erişiminin Önündeki Engeller–Kayıp Nesil Olmalarını Önlemek. (Human Rights Watch. ABD: 2015, https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf
- İstanbul Bilgi Üniversitesi. (2015). *Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu Politika ve Uygulama Önerileri*. <http://www.cocukcalismalari.org/wp-content/uploads/2015/09/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf>
- Kanat, Kılıç B. ve Üstün, Kadir. (2015). *Turkey's Syrian Refugees*. Report no: 49. http://file.setav.org/Files/Pdf/20150428153844_turkey%E2%80%99s-syrian-refugees-pdf.pdf
- Kaya, İbrahim & Eren, Esra Yılmaz. (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu*. Rapor no: 50. İstanbul: SETA Yayınları. http://file.setav.org/Files/Pdf/20151230134459_turkiyedeki-suriyelilerin-hukuki-durumu-pdf.pdf
- MEB. (2013). Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler. http://melikgazi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_05/03024558_suriye.pdf
- MEB. (2013b). Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri Genelgesi. http://fethiye.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_10/02093016_scannedimage24.pdf
- MEB. (2014). *Yabancılar Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri*. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html
- MEB. (2015). *MEB Stratejik Plan (2015-2019)*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/10052958_10.09.2015sp17.15imzasz.pdf
- Resmî Gazete. (2016). 2016/8375 Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik. 15 Ocak 2016. <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/02/20160202.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/02/20160202.htm>
- Seydi, Ali R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Nisan 2014, Sayı: 31, s. 267-305.
- Theirworld ve A World at School. (2015). *Partnering for a Better Future: Ensuring Educational Opportunity for all Syrian Refugee Children and Youth in Turkey*. http://www.aworldatschool.org/page/-/uploads/Reports/Theirworld%20-%20Educational%20Opportunity%20for%20Syrian%20Children%20and%20Youth%20in%20Turkey%202015_09_10%20Release.pdf?nocdn=1
- UNHCR. (2015). *Syria Regional Refugee Response*. <http://data.unhcr.org/http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=224>
- UNICEF. (2015a). Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar Bilgi Notu. http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiyedeki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar_Bilgi%20Notu%20Kas%C4%B1m%202015.pdf
- UNICEF. (2015b). *Education Under Fire: How Conflict in the Middle East is Depriving Children of Their Schooling*. New York: UNICEF. http://www.unicef.org/mena/Education_Under_Fire.pdf
- UNICEF. (2015c). *Syria Crisis Education Factsheet. Middle East and North Africa out-of-School Children Initiative*. New York: UNICEF. http://www.oosci-mena.org/uploads/1/wysiwyg/150313_Syria_factsheet_English.pdf
- UNICEF. (2015d). *Curriculum, Accreditation, and Certification for Syrian Children in Syria, Turkey, Lebanon, Jordan, Iraq and Egypt*. New York: UNICEF. http://www.oosci-mena.org/uploads/1/wysiwyg/150527_CAC_for_Syrian_children_report_final.pdf
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemi (6. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

2011’de Suriye’de başlayan olaylar giderek savaş ve şiddet ortamına dönüşmüş ve 5 milyona yakın insan can güvenliği için komşu ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. Türkiye’nin “açık kapı” politikası sayesinde 2,5 milyonu aşkın Suriyeli de Türkiye’ye sığınmıştır. Suriye’deki savaşın halen devam etmesi ve ülkedeki yaşam alanlarının yok olması nedeniyle, Türkiye’ye sığınan Suriye vatandaşlarının ülkelerine uzun bir süre daha dönemeyecekleri öngörülmektedir. Suriyeli sığınmacıların yaklaşık yarısından fazlasının eğitim çağında olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, can güvenliği, barınma, gıda, giyinme gibi birincil ihtiyaçlarının yanında eğitim ihtiyacı ve sorunları da gün yüzüne çıkmaktadır.

Küçük çaplı saha araştırması da içeren bu çalışmada konu ile ilgili hem dokümanların ve politika belgelerinin analizi yapılmış hem de kamp içi ve kamp dışında sunulan eğitim hizmetlerine yönelik bazı okul müdürleri ve öğretmenler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İlgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile görüşülerek, Türkiye’nin okul çağındaki Suriyeli çocuklara sunmuş olduğu eğitim hizmetleri, uyguladığı politikalar, Suriyeli çocukların eğitime erişim durumu ve karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır.

Bu çalışmada, Türkiye’deki temel eğitim çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik bahsedilen politika belgeleri detaylı bir şekilde ele alınmış, ayrıca Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitime ilişkin yaşanan sorunlar yapılan görüşmeler sonrasında ortaya koyulmuş ve bu sorunlara çözüm önerileri sunulmuştur.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE

www.setav.org